

УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРИ І ТУРИЗМУ
КИЇВСЬКОЇ ОБЛДЕРЖАДМІНІСТРАЦІЇ
КИЇВСЬКА ОБЛАСНА БІБЛІОТЕКА ДЛЯ
ЮНАЦТВА

М. Гоголь – 200 років безсмертя

Микола Гоголь – 200 років безсмертя : біобібліографічний покажчик / [уклад. І.В. Кузнецова, О. М. Войналович] ; Київська обласна бібліотека для юнацтва. – К., 2009. — 12 с.

Видання містить біобібліографічні матеріали про основні життєві та творчі віхи М. Гоголя. Розраховане на широке коло користувачів.

Укладачі: Кузнецова І. В.
Войналович О. М.

Відповідальний за випуск: Сорока Г. Й.

Бібліографічна довідка

«Перед Гоголем должно благоговеть, как перед человеком одаренным самым глубоким умом и самою нежною любовью к людям».

Т. Г. Шевченко

Микола Васильович Гоголь народився 20 березня 1809 року в містечку Великі Сорочинці на Полтавщині в родині українських поміщиків Василя Опанасовича і Марії Іванівни Гоголів-Яновських. До десяти років Гоголь жив в Яновщині. Удома підростали й одержували початкову освіту троє дітей: Нікоша, як називали Гоголя в родині, на рік від нього молодший Ванюша і ще на рік молодша Машенька. У 1818 році разом із своїм братом Іваном вступив до Полтавського повітового училища. Але навчатись їм прийшлося недовго. Влітку наступного року Іван помер. Після канікул Микола не повернувся до повітового училища. 1820 року батько відвіз його до Полтави і поселив на квартирі з приватним учителем. Миколу готували до вступу в Полтавську гімназію. У 1821 році Микола Гоголь вступив до Ніжинської гімназії вищих наук. Вже в гімназії Гоголь виявив пристрасть до літературної творчості.

У 1825 році відбулось повстання Чернігівського полку. Ці події не пройшли повз Ніжин. Під впливом цих політичних подій в Ніжинській «гімназії вищих наук» виникла «справа про вільнодумство», в якій була замішана значна частина професорів та учнів. В числі цих учнів виявився і Гоголь. З цього часу атмосфера в гімназії стала нестерпною. У 1828 році майбутній письменник переїхав до Петербурга. В червні 1829 року під псевдонімом В. Алов видав поему «Ганц Кюхельgarten», яку критика сприйняла неприхильно. Протягом 1830-1831 років в журналах і газетах з'явилися нові твори Гоголя. У травні 1831 року відбулось знайомство Гоголя з Пушкіним. Саме Пушкін зіграв велику роль в літературній долі письменника.

Перша частина «Вечорів» вийшла в світ у вересні 1831 року. В неї ввійшли чотири повісті: «Сорочинський ярмарок», «Вечір

проти Івана Купала», «Майська ніч» і «Втрачена грамота». Через шість місяців, на початку березня 1832 року, з'явилась в друку і друга частина («Ніч перед Різдом», «Страшна помста», «Іван Федорович Шпонька та його тітонька», «Зачароване місце»).

Звернення Гоголя до української теми було закономірним. Його дитинство і юність пройшли в Україні. Звідси він виніс свої перші враження про життя, тут вперше зародилась в ньому любов до українського фольклору, театру. Переїхавши в Петербург, Гоголь не очікувано для себе відчув там атмосферу глибокого інтересу до української культури. Оскільки на той час у російському суспільстві пробуджується інтерес до України, до її самобутньої культури, героїчної історії, її побуту, її поетичних народних переказів та легенд. Письменники все частіше зображали життя простого народу, використовували в своїх творах образи фольклору, багатство народної мови. Успіхом користувались повісті і оповідання В. Набережного, О. Сомова, А. Погорельського. Столичні журнали в той час часто друкують українських письменників, причому не тільки в перекладі, але і рідною мовою. В 30-х роках Євген Гребінка намагався навіть організувати щось на зразок українського додатку до «Вітчизняних записок». У той час І. Срезневській виступив на захист української мови як мови, а «не діалекту російської чи польської».

Продовженням «Вечорів» став збірник «Миргород», куди ввійшли такі повісті: «Вій», «Тарас Бульба», «Повість проте, як посварився Іван Іванович із Іваном Никифоровичем», «Старосвітські поміщики».

На початку 1833 Гоголь серйозно захопився історією, особливо історією України. Він вивчає спеціальну літературу і літописи, досліджує пам'ятники народнопоетичної творчості. Гоголя особливо захоплювали народні українські пісні. В 1833 році в письменника виникає бажання залишити назавжди Петербург і поїхати на Україну, щоб зайняти кафедру в Київському університеті. Та Гоголь не отримав бажаної посади і повинен був лишатись в Петербурзі і продовжив свої заняття історією. 1834 року - ад'ютант-професор по кафедрі загальної історії при Петербурзькому університеті.

В 1835 році вийшла в світ збірка Гоголя «Арабески», куди ввійшли статі по історії, географії і мистецтву, а також художні твори на історичну тему.

Гоголь з дитинства любив театр. Хлопчиком він інколи був на аматорських виставах Д. П. Троцинського. Юнаком він був організатором вистав в стінах Ніжинської гімназії. Добре відомі сценічні успіхи Гоголя-гімназиста. Але актором він не став, та став письменником – великим прозаїком та драматургом. Добре відома його п'єса «Ревізор». У 1836 році на сцені Александрінського театру в Петербурзі відбулась прем'єра «Ревізора». На превелике розчарування Гоголя його п'єсу не сприйняли і різко засудили. Ці події дуже вплинули на нього і через певний час він вирішує поїхати за кордон, відпочити, поправити своє здоров'я, «розвіяти свою нудьгу».

6 червня 1836 року Гоголь разом із своїм другом, А.С. Данилевським, з яким сім років назад прибув до Петербурга, поїхав з Росії. Він побував у багатьох містах Німеччини, Швейцарії, Франції, Італії. Спочатку йому здалось, що тут він зможе забути важкі спогади, що були зв'язані із останніми місяцями його перебування в Росії, але дуже швидко Гоголь почав сумувати за рідною землею. Восени 1839 року обставини змусили Гоголя повернутись на батьківщину. Та в червні 1840 року він знову повертається в Італію, щоб швидше завершити роботу над його поемою «Мертві душі», яка 21 травня 1842 року була видана.

Наступні роки Гоголь працював над другим томом. Та він не був задоволеним своєю роботою. Він постійно порівнював другу частину із першою і переживав через недосконалість другої. Болісні сумніви мучили Гоголя, не давали йому ні хвилини спокою. Безпричинні страхи переслідували його ще з дитинства, подібна хвороба була у батька. І все ж друга частина «Мертвих душ» була в чорновому варіанті написана. Та в лютому 1845 року стан Гоголя різко погіршився. У травні напади душевної хвороби стали нестерпними, і Гоголь звернувся до священика, щоб причаститися. Наприкінці червня чи на початку липня, будучи чи то у Франкфурті, чи в Берліні, чи в Карлсбаді, Гоголь «бачить смерть» і палить свої рукописи. Але він знову працює над другим томом і вже наприкінці 1851 року працює над «Мертвими душами»

була в основному закінчена. Здоров'я почало погіршуватись. Письменник почав захоплюватись церковними книгами, занурюватись в релігійно-містичні книги. Релігійно-містичні настрої все більше заволодівають ним. І в ніч з 11-го на 12 лютого 1852 року Гоголь знову спалює другу частину «Мертвих душ».

Останні місяці і тижні його життя були особливо драматичні. Письменник відчував, як швидко тануть його творчі і фізичні сили. Вимучений постійними хворобами, починає думати про приближення смерті і все більше занурюється в церковні книги. Хвороба Гоголя стрімко прогресувала. Він моровив себе голодом, відмовлявся від медичної допомоги. Доведений до крайнього ступеня виснаження, він 21 лютого 1852 року помер.

Життєвий шлях Миколи Гоголя, як і його літературний доробок, мав щасливий початок і драматичний фінал. Упродовж двох десятків років творчість Гоголя зазнавала духовного злету, світлої радості й гіркої, трагічного смутку. Про це І. Аксаков писав, що «...життя Гоголя згоріло від постійної душевної муки, від безперервних духовних подвигів, від марних зусиль – відшукати обіцяний ним світлий бік, від неосяжності творчої діяльності...» У неповторній єдності комічного і трагічного – суть гуманістичного пафосу творів Миколи Гоголя. Проникливе почуття любові до свого народу, прабатьківського коріння набуло вишуканої форми ліризму, що надало творам письменника шляхетної емоційної суб'єктивності, яка ставала чимдалі яскравішою від глибоких роздумів митця про долю рідної землі, майбутнє простого народу.

Основні дати життя і творчості письменника Миколи Гоголя

1809, 20 березня (9 квітня за н.ст.) - народився в містечку Великі Сорочинці на Полтавщині в родині українських поміщиків Василя Опанасовича і Марії Іванівни Гоголів-Яновських.

1818 - 1819 – вчиться в Полтавському повітовому училищі.

1820 – живе в Полтаві на квартирі, з домашнім учителем готується до вступу в гімназію.

1821, травень - зарахований до Ніжинської гімназії вищих наук.

1825, березень – помер батько В.О. Гоголь-Яновський.

1828, червень – закінчив Ніжинську Гімназію

1829, грудень – приїздить до Петербурга. Під псевдонімом В. Алов видав поему «Ганц Кюхельгартен». Поїздка за кордон.

1830 – знайомиться з Жуковським і Плетньовим; в «Отечественых записках» надрукована повість «Бісаврюк, або Вечір проти Івана Купала»; служить чиновником в департаменті державного господарства і громадських будівель; після короткої перерви – в департаменті уділів спочатку писарем, потім помічником столоначальника.

1831, травень - знайомиться з О.Пушкіним

1831, вересень – видана перша збірка «Вечори на хуторі біля Диканьки »

1832, березень - видана друга частина «Вечорів»

1834 - ад'ютант-професор по кафедрі загальної історії при Петербурзькому університеті.

1835 - вийшла збірка «Арабески» і «Миргород»; поїздка на Полтавщину через Москву. Надрукована стаття Белінського «про російську повість і повісті п. Гоголя», в якій Гоголя названо главою російської літератури; жовтень – листопад – працює над «Ревізором»

1836, 19 квітня - прем'єра «Ревізора» на сцені Олександринського театру в Петербурзі; червень – їде за кордон

1836 – 1839 – живе за кордоном, з весни **1837** р.- в Італії. Працює над першим томом «Мертвих душ».

1839 , вересень – **1840**, квітень – Гоголь в Росії. Влаштує сестер у патріотичний інститут. Знайомство з Белінським.

1840, квітень - від'їзд за кордон. Хвороба Гоголя у Відні.

1841, жовтень – приїзд в Росію для видання першого тому «Мертвих душ» та підготовки видання творів.

1842, травень - від'їзд за кордон. Працює над другим томом «Мертвих душ».

1842, 21 травня – виходить з друку поема «Мертві душі».

1845, весна – хвороба Гоголя у Франкфурті;

1848, лютий – Гоголь в Єрусалимі; осінь – повертається в Росію; поселяється в Москві.

1849 – поїздка в Калугу.

1850 – поїздка в Калугу, Оптину Пустинь, Василівку. Невдале сватання до А. М. В'ельгорської.

1850 – осінь – **1851**, весна – живе в Одесі.

1851 – востаннє відвідує Василівку.

1852, в ніч з 11-го на 12 лютого – спалення другого тому «Мертвих душ».

1852, 21 лютого о 8-й годині ранку Микола Васильович Гоголь помер.

ЛІТЕРАТУРНО-МИСТЕЦЬКА ПРЕМІЯ ІМЕНІ М.В. ГОГОЛЯ

Кабінет Міністрів України

Постанова

Від 25 березня 2009 р. № 280

Київ

Про заснування літературно-мистецької премії імені М.В. Гоголя

Кабінет Міністрів України **Постановляє:**

1. Прийняти пропозицію міністерства культури і туризму щодо заснування щорічної літературно-мистецької премії імені М.В. Гоголя (далі - премія).
2. Установити, що премія присуджується починаючи з 2009 року до дня народження М. В. Гоголя – 1 квітня – у розмірі дванадцяти прожиткових мінімумів для працездатних осіб за рахунок коштів державного бюджету, передбачених Міністерству культури і туризму на відповідну мету.

Премія присуджується комітетом, який утворюється Міністерством культури і туризму у складі представників Міністерства культури і туризму, Національної академії наук, Академії мистецтв, національної спілки письменників та інших творчих спілок і діє на громадських засадах.

3. Міністерству культури і туризму затвердити положення про премію і склад комітету з її присудження.

Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко

Твори Миколи Гоголя

1. Гоголь Н.В. Тарас Бульба [Текст] / Н.В. Гоголь. – Краснодар: Кн.изд-во, 1973. – 120с.
2. Гоголь Н.В. Ревизор [Текст]: комедія в пяти действиях / Н.В. Гоголь. - М.: Детская литература, 1974. – 176 с
3. Гоголь Н.В. Петербургские повести [Текст] / Н.В. Гоголь. – Минск.: Нар. асвета, 1976. – 175с.
4. Гоголь Н.В. Женитьба [Текст] / Н.В. Гоголь. – М.: Искусство, 1981. – 119с.
5. Гоголь Н.В. Тарас Бульба [Текст]: повість / Н.В. Гоголь. – Одеса: Маяк, 1981. – 119с.
6. Гоголь Н.В. Миргород; Повести, служащие продолжением «Вечеров на хуторе близ Диканьки» [Текст] / М.В. Гоголь. – М.: Сов. Россия, 1985. – 256с.
7. Гоголь Н.В. Размышление о божественной литургии [Текст] / Н.В. Гоголь. – М.: Худож. Лит., 1990. – 77с. ISBN 5-280-01889-9
8. Гоголь М.В. Програмні твори [Текст] / М.В. Гоголь. – К.: Обереги, 2000. – 351с. – (Зарубіжна л-ра в освіті. Хрестоматія I). – ISBN 966-513-150-8
9. Гоголь М.В. Програмні твори [Текст] / М.В. Гоголь. – К.: Обереги, 2000. – 576 с. - (Зарубіжна л-ра в освіті. Хрестоматія II). – ISBN 966-513-185-0
10. Гоголь М.В. Тарас Бульба [Текст] / М.В. Гоголь. – К.: Дніпро, 2003. – 164с. ISBN 966-578-114-6
11. Гоголь М. В. Тарас Бульба. Вій. Вечори на хуторі поблизу Диканьки [Текст] / М.В. Гоголь. – Х.: ВД Школа, 2007. – 412с. – (Бібліотека пригод). – ISBN 966–8182–59-6
12. Гоголь М.В. Повісті [Текст] / М.В. Гоголь. – Х.: Прапор, 2007. – 416 с. – ISBN 978-966-8990-81-5

Література та періодичні видання про Миколу Гоголя

1. Балабко О. Римське щастя Миколи Гоголя // Українська культура. – 2009. - №1. – С.36
2. Барабаш Ю.Я. Вибрані студії. Сковорода.Гоголь. [Текст]: монографії / Ю.Я. Барабаш; передм. В. Панченка. – К.: ВД Києво-Могилянська академія, 2007. – 744с. – ISBN 966-518-382-6
3. Белинский В.Г. Избранные статьи [Текст] / В.Г. Белинский. – М.: Детская литература, 1974. – 223с.
4. Венок Н.В. Гоголю; Гоголь и время [Текст] / Сост. Б.Н. Левин. – Х.: Прапор, 1984. – 152с.
5. Вересаев В.В. Гоголь в жизни: Сист. Свод подлин. Свидетельств современников [Текст] / В.В. Вересаев. – Х.: Прапор, 1990. – 680 с. ISBN 5-7766-0154-1
6. Зверс Т.В. Повесть Н.В. Гоголя «Тарас Бульба» в школьном изучении: Пособие для учителя [Текст] / Т.В. Зверс. – Л.: Просвещение, 1980. – 104с.
7. Іванців В.О. Подолання синдрому Гоголя [Текст]: есе, літературно-критичні статті / В.О. Іванців. – Б.Ц.: Альманах Біла Церква, 2006. – 224с. – ISBN 996-7174-09-3
8. Кругла Л.В. Чи можна вважати Миколу Гоголя Великим Українцем? Урок-дискусія // Зарубіжна література. – 2008. – №10. – С.48-51
9. Майданська С. Кривавий скарб. Культурологічний проект часопису «Наш Гоголь». // Українська культура. – 2008. - №10. – С.17
10. Манн Ю.В. Поетика Гоголя [Текст] / Ю.В. Манн. – М.: Худож.лит., 1988. – 413с. ISBN 5-280-00402-2
11. Маркович В. Петербургские повести Н.В. Гоголя: Монография [Текст] / В. Маркович. - Л.:Худож. Лит.,1989. – 208с. ISBN 5-280-00728-5
12. Машинский С.И. Художественный мир Гоголя [Текст] / С.И. Машинский. – М., Просвещение, 1971. – 512с.
13. Мішуков О. Микола Гоголь і Україна // Зарубіжна література. – 2009. - №7. – С.3

14. О니щенко Н. Чи любимо ми Гоголя // Слово просвіти. – 2009. – 26 лют. – С.10
15. Пахаренко В. Микола Гоголь // Українська мова і література. – 2008. – жовт. - №37. – С. 16-21
16. Переверзев В.Ф. Гоголь. Достоевский. Исследования [Текст] / В.Ф. Переверзев. – М.: Советский писатель, 1982. – 512с.
17. Пирогова Л. Великий знавець козацької доби // Культура і життя. – 2009. - №7. – С.7
18. Пирогова Л. Відлуння пережитого: [Гоголь і молодь 30-40х років ХІХ століття] / Л.Пирогова // Культура і життя. – 2009. - №5. – С.3
19. Пирогова Л. ...вона вся всередині // Культура і життя. – 2009. – 28січ. – С.8
20. Пирогова Л. До Бога – по істину // Культура і життя. – 2009.- №2. – С.3
21. Пирогова Л. ...її звуки живуть вічно, печуть, надривають душу... // Культура і життя. – 2009. – 14 січ. – С.6
22. Пирогова Л. Його думка летіла, як блискавка // Культура і життя. – 2008. – 10 груд. – С.3
23. Пирогова Л. Край рідний: любов і біль // Культура і життя. – 2008. – 19 лист. – С.3
24. Пирогова Л. Спочатку він писав вірші // Культура і життя. – 2008. – 3 груд. – С.3
25. Попович М.В. Микола Гоголь [Текст] : роман-есе / М. В. Попович. – К.: Молодь, 1989. – 208с. ISBN 5-7720-0137-X
26. Пришутів Е. Останні дні творця «Мертвих душ» // Народна армія. – 2009. – 19 лют. – С.7
27. Сечин В. Скільки було Гоголів [Текст] / В.Сечин. – Мелітополь: Люкс, 2003. – 164с. ISBN 966-8428-04-8
28. Сокульський А. Микола Гоголь і Серен К'єркегор. Екзистенція людини. // Київська старовина. – 2008. - №4. – С.46
29. Храпченко М.Б. Николай Гоголь. Литературный путь. Величие писателя [Текст] / Храпченко М.Б. – М.: Современник, 1984. – 653с.